

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XVI. De Matrimonio contracto contra Interdictum Ecclesiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

tam. c. 7. de sent. & re jud. Dixi regulariter; nam restaurandum non est 1. si impotentia per peccatum, aut per miraculum, est sublata, quia tunc fuit perpetua. 2. Si fuit respectiva, nempe respectu prioris conjugis, non verò respectu aliorum vel aliarum. 3. Si pars separata Religionem professa sit, suppositò nempe, quòd Matrimonium revera nunquam consummatum fuerit.

TITULUS XVI.

De Matrimonio contracto contra Interdictum Ecclesie.

SUMMARIUM.

1. Per Interdictum Ecclesie quid hic intelligatur.
2. Quinam Matrimonium interdicere possint.
3. Tempore feriato non interdicitur à Jure ipsum Matrimonium, sed nuptiæ tantum.
4. Quinam possint dispensare in Impedimentis Impedientibus.
5. 6. Quinam & in quibus Impedimentis Dirimentibus.
7. A quo tribunali Romano petenda sit dispensatio.
8. 9. Quid eam petentibus, & exequentibus observandum sit.
10. Nullitas Matrimonii vel est ex defectu consensûs, vel ex alio Impedimento.
11. Quomodo restaurari possit, si fuit nullum

lum ob aliud, quàm consensus; Impedimentum.

12. 13. Quomodo, si ob defectum consensus et parte unius tantum: an necesse sit hoc impedimentum aperire alteri Parti.

PER Interdictum Ecclesiæ generaliter acceptum intelligi quidem potest omne impedimentum Matrimonii tam dirimens quam impediens ab Ecclesiâ introductum: specialiter nomen acceptum sola denotat impedimenta impedientia, quæ sunt *sacratum tempus*: *vetitum*: *sponsalia*: *votum*, ut n. 30. docuimus ad tit. I. de *Voto* ad tit. VI. de *Sponsalibus* autem, quatenus sunt impedimentum impediens, ad tit. IV. abunde dictum: supersunt *sacratum tempus*, & *vetitum*, quod ultimum est pressè *interdictum Ecclesiæ*, prout est huius loci, & definitur esse *specialis prohibitio*, quæ *Superior Ecclesiasticus* ob *justam causam* certis personis vetat, ne *Matrimonium contrahant*, v. g. quod dubium est vel suspicio latentis impedimenti, vel gravis scandali, aut inimicitiarum &c. *Tempus sacratum*, seu *feriatum*, hic dicitur illud, quo solennes celebrari nuptiæ prohibentur ab Ecclesiâ: quod tempus hodie à Trident. s. 24. c. 10. de *Matrim.* restrictum est ad *Adventum Domini* & ad *Quadragesimam*, ita ut ab *Adventu* usque in diem *Epiphaniæ*, seu festum *Trium Regum*, & *die Cinerum* usque ad *Octavam Paschæ*, seu *Dominicam in Albis* inclusivè, non liceat celebrare solennes nuptias. Cæterum quia subinde contingit, ut in impedimentis Matrimonii tam dirimentibus, quàm impedientibus dispensari debeat, nullum verò

verò titulus de hac re existit, hoc loco etiam de
Dispensatione in Impedimentis Matrimonii quæ-
 dam differemus, uti & de *Revalidatione* seu Re-
 stauratione Matrimonii forsan nulliter contracti.

Dico I. Interdicere Matrimonium specialiter
 certis personis potest non solum Papa, Episcopus,
 & hujus Vicarius Generalis, de quibus nemo du-
 bitat, sed etiam Parochus ex justa causa, imò, si su-
 spicio detur de latente impedimento, debet. 2. Si
 tamen tali prohibitione, etiam Pontificis, non ob-
 stante contraherent Matrimonium, graviter qui-
 dem peccarent, gravique subjacerent pœnæ, illud
 tamen valeret. Utraque pars sumitur ex *c. 1. &*
2. h. t. c. fin. de cland. desp. At *Objic. 1.* Causas
 Matrimoniales tractare & cognoscere spectat ad
 Episcopum, & Judicem pro foro externo jurisdic-
 tione instructum. *c. 1. de consang.* sed Parocho
 non competit jurisdicctio pro foro externo. 2. In
c. 2. & 4. de sponsa duor. Matrimonium habetur
 pro irrito, si super Sponsalibus cum alia persona
 prius initiis mota est lis, & Matrimonium pro-
 pterea ab Episcopo interdictum: ergo. 3. In *c. 13.*
de despons. impub. Matrimonium contra interdi-
 ctum Pontificis initum decernitur esse irritum: er-
 go saltem prohibitio Papæ facit Matrimonium nul-
 lum. R. ad 1. Inde plus non evincitur, quàm Pa-
 rochum non posse *Judicialiter* ac instar *Judicis*
 prohibere Matrimonium, non verò extrajudiciali-
 ter & instar Pastoris, cui intumbit animarum cu-
 ra. Ad 2. Ibi est sermo non *de Sponsalibus de*
futuro, sed de presenti. Ad 3. Ibi Pontifex clau-
 sulam irritantem expressè adjecit, quod qui-

dem ipse solus potest, sed ordinariè non solet.

- 3 Dico 2. Non ipsum Matrimonium, seu contractus Matrimonialis, prohibetur prædicto tempore feriato, sed tantum nuptiæ, h. e. solennis benedictio, solennis traductio sponsæ in domum sponsi, externa pompa, publica vanæ lætitiæ signa, choreæ, convivia. *can. 8. seqq. caus. 33. q. 4. c. 4. de feriis.* quia ista tantum repugnant sancti prædictorum temporum, ubi Ecclesia specialiter vacari vult devotionis & pietatis operibus. *Objic.* Etiam ipsum Matrimonium sine dictis solemnitatibus, imò & celebratum diebus Veneris aut Sabbathi communiter censetur esse illicitum: ergo & ipsum Matrimonium est prohibitum tempore feriato, & non in hoc tantum, sed etiam in diebus Veneris ac Sabbathi celebratum. *q. dist. conf. v. Consuetudinis, ut passim videtur esse recepta sub opinione obligationis. transeat. vi Juris scripti N. conf.*

De Dispensatione in Impedimentis Matrimonii.

- 4 Dico 3. In Impedimentis Impedientibus, quæ sunt Juris Humani & Ecclesiastici, uti *Sacratum tempus, & Vetitum*, possunt dispensare Episcopi, Vicarii Generales, & quicumque jurisdictionem quæ Episcopalem in aliquo territorio obtinent. 2. In iis autem, quæ sunt Juris Divini & Naturalis, uti sunt Sponsalia, & votum reservatum, quale est votum Castitatis perfectæ & Religionis ingrediende, ex justa causa solus Pontifex regulariter. *Prior*

I.
e non fo
eu contra
to tempo
ennis be
n domu
itiaz figu
q. 4. c. 4.
sancti
pecialiter
us. Obj
lenitatis
s aut Sab
a: ergo
mpore se
in diebu
f. conf. v
cepta sul
is scrip

mentis

bus, qua
at untem
copi, W
em qual
nt. 2. In
alis, ut
le est vo
dienda.
Par
prior

De Matrimonio contracto &c. 441

prior sumitur ex c. 2. de eo, qui cognovit. & ex generali consuetudine. Pars posterior ex c. 16. Matth. & communi sensu DD. item quoad Sponsalia exinde, quod Papa possit dispensare, ut suo loco videbimus, in Sponsalibus de presenti seu in Matrimonio Rato, à fortiori proin in Sponsalibus de futuro: quoad dicta Vota, soli Pontifici in *Extrav. 5. de Pœnit. & Remiss. int. com.* reservata, ex hoc, quod inferior nihil possit in Lege Superioris. Addidi 1. *ex justa causa*, quæ in omni dispensatione est necessaria, & quidem, si Superior dispense in lege sua, ad licentiam, si in lege Superioris, ut si Papa dispense in Lege Divina vel Naturali, etiam ad valorem dispensationis. Causa autem dispensandi in Sponsalibus, ubi alicui jam quæsitum est jus, ferè debet esse publica, v. g. si gravia incommoda timerentur ex Matrimonio &c. in Voto autem castitatis periculum valde magnum incontinentiæ, majus bonum communitatis, quod speratur ex nuptiis &c. Addidi 2. *Quale est votum castitatis perfecta*, nimirum *integra ac perpetua*, quo quis abstinere se ab omni actione & delectatione Venerea tam licita, ut est in conjugio, quam illicita, & quidem in perpetuum, DEO promittit; quod votum simul debet esse *perfectè editum*, nempe cum plena advertentia, libere, sponte, absolutè, ac ex amore castitatis; siquid ex his desit, votum non est reservatum Pontifici, quamvis cæteroque valeat. Addidi 3. *regulariter*; nam in casu extraordinario, ubi hæc duo concurrunt (magnum v. g. periculum incontinentiæ, scandali, damni &c. ex mora longiore ex una, & ex altera parte difficilis recursus, ad

Papam) passim DD. etiam Episcopo tribuunt potestatem dispensandi, quam sententiam doceri & practicari scit Pontifex, neque reclamatur: ergo consentit. Notant tamen, raro dari tantam necessitatem, ut non possit Matrimonium differri, donec per litteras recurratur Romam.

§ Dico 4. In Impedimentis Dirimentibus Juris Naturalis, uti est Error, Ligamen, Aetas, Impotentia, & Consanguinitas in primo gradu Lineae Rectae, nec Summus Pontifex dispensandi potestatem habet. 2. Bene tamen in omnibus, quae sunt Juris Ecclesiastici. 3. Nullus tamen inferior Pontifex, nisi ab hoc ipsi vel expressè vel tacitè concessum sit. Pars 1. constat ex *c. 16. de Majorit.* & quia inferior nihil potest in lege Superioris. Pars 2. ex *c. 8. de consang. c. 24. pr. de sent. Excomm. in 6.* & ex ratione, quia Lex Ecclesiastica totam suam vim habet, ac dependet à libera voluntate Legislatoris Papae. In quibusdam tamen Impedimentis nunquam dispensat, ut in gradibus Lineae Rectae, & in primo Lineae Transversae, ut frater & soror contrahant Matrimonium: in aliis non nisi difficillimè, ut in conjugicidio publico, in impedimento disparis cultus: in aliis saepe & facilè, ut in tertio vel quarto gradu consanguinitatis vel affinitatis, in impedimento publicae honestatis, item quando Matrimonium in facie Ecclesiae cum impedimento jam fuit contractum. Pars 3. ex *c. 16. cit. & Clem. 2. pr. de Elect.* cum in lege & voluntate Superioris nihil possit inferior, nisi in casu extraordinario urgentissimae necessitatis, de quo *n. preced.* si impedimentum sit occultum, & tale, in quo soleat dispensari: est quod

quod Pontifex in tali casu ex episkia censetur id
 permittere. Interim tamen solet Papa Episco-
 pis in nostra Germania iudulgere privilegium, sin-
 gulis quinquenniis vel quadrienniis de novo pe-
 tendum, ut dispensent 1. cum Hæreticis ad per-
 severandum in Matrimonio, quod jam contraxe-
 runt etiam in secundo gradu consanguinitatis.
 2. Cum pauperibus in gradu 3. aut 4. simplici &
 mixto consanguinitatis vel affinitatis, etiam ad
 contrahendum Matrimonium. Per gradum mix-
 tum intelligitur inæqualis distantia duorum à com-
 muni stipite, quo in casu licet aliàs regula sit, quod
 eò gradu distent inter se, quo distat remotior;
 eam tamen in dispensationibus Curia Romana non
 observare dicitur, sed rationem habet etiam proxi-
 mioris gradus. ita ut fratrem v. g. & fratris filium
 non simpliciter in secundo gradu esse censeat, sed
 in secundo attingente primum. 3. Cum quibus-
 vis in impedimento publicæ honestatis ex Spon-
 salibus proveniente. 4. In impedimento crimi-
 nis, ubi machinatio in mortem non intervénit.
 5. In impedimento cognationis spiritualis, præter
 levantum & levatum. Sed in his casibus debent
 Episcopi dispensationem dare omnino gratis, &
 in scriptis, ac in iis exprimere, quod dispensent
ex potestate delegata, ac addere clausulam, *si mu-*
lier non sit raptã.

Objic. 1. Diximus, quod Papa dispensare pos-
 sit in voto castitatis perfectæ, non obstante, quod
 sit Impedimentum Impediens Matrimonii Jure
 Naturali ac Divino: ergo etiam poterit in Impe-
 dimentis Dirimentibus Juris Naturalis: 2. Papa
 probabilius pollet potestate dispensandi in Ma-
 tri-

trimonio Rato : ergo in Impedimento Ligaminis
 Dirimente, quod tamen est Juris Naturalis. 3.
 Non potest dici, an ad hoc, ut Papa dispense in
 Impedimentis Dirimentibus Juris Ecclesiastici,
 requiratur causa vel non, & qualis? ergo. ad
 ad 1. *N. conf.* quia ad dispensandum in votis acce-
 pit Papa à DEO & Christo potestatem dispensan-
 di, ut docet nos usus & continua praxis Ecclesie,
 non verò id constat de Impedimentis Dirimentibus
 Juris Naturalis. Dein votum dependet à determi-
 natione libera voluntatis humanæ, & hinc, si
 Papa in eo dispensat, directè tollit legem ab ho-
 mine libera voluntate sibi positam, in quam habet
 potestatem, ac solùm indirectè & consecutivè,
 dispensando in voto, tollit Legem Divinam &
 Naturalem, quæ sublatâ lege ab homine sibi im-
 positâ in consequentiam & per se cessat. Ad 2.
 Est eadem responsio; nam ex usu Ecclesie etiam
 discimus, Papæ concessum esse à DEO dispen-
 sare in Matrimonio Rato, & hoc Impedimen-
 tum etiam dependet à libera voluntate hominis
 Matrimonium Ratam contrahentis. Ad 3. *N.*
ant. & dico, ut Pontifex licitè agat, requiri ju-
 stam causam, non ut validè. Justæ autem causæ
 censentur esse. 1. Evitatio peccati, scandali, in-
 famiæ, damni, gravium inimiciarum. 2. De-
 fectus dotis competentis ad nubendum non con-
 sanguineo vel non affini in loco proprio originis.
 3. Ætas fœminæ nunquam nuptæ, si nempe 24.
 ætatis annum egressa hæctenus virum, non con-
 sanguineum aut non affinem, reperire non potuit.
 4. Angustia loci, si nimirum in vicinia non ad-
 sit vir paris conditionis non consanguineus &c.

De Matrimonio contracto &c. 442

5. Conservatio præcellentis aut illustris familiæ in eadem stirpe, & conservatio divitiarum in Magnatum familia. 6. Excellentia meritorum in Ecclesiam. Item prærogativa dignitatis personarum, ut si sint Principes; vel etiam prærogativa Nobilitatis &c. De reliquo

Notandum adhuc 1. duplex pro concedendis dispensationibus à Pontifice erectum esse tribunal Romæ. Primum vocatur *Sacra Pœnitentiaria*, quæ dispensat pro foro interno tantum, & in impedimentis occultis duntaxat, tam ad contrahendum Matrimonium, quàm ad permanendum in contracto, exceptò impedimentò consanguinitatis, in quo non dispensat ad contrahendum, sed solùm ad permanendum in contracto, & quidem in tertio tantum vel quarto gradu. Si ab hoc tribunali petatur dispensatio, non exprimentur vera nomina dispensandorum, sed solùm ficta, v. g. *Titius, Bertha* &c. aut per litteras *A. B. C.* &c. Neque ullæ petuntur vel solvuntur expensæ, aut taxa. Alterum appellatur *Dataria*, à qua dispensatur pro foro externo, vera dispensandorum nomina cum Diœcesi sunt exprimentenda, & expensæ cum taxa pecuniaria, subinde non modica, solvendæ, nisi expediatur dispensatio in *forma pauperum*, de qua vid. Reiffenstuel *in appendice ad lib. IV.* Ad *Datariam*, quæ etiam *Officium minoris gratia* dicitur, pertinet quoque *Cancellaria, & Perfectura Brevium*.

Notandum 2. Oratoribus, seu dispensationem petentibus, incumbere, ut fideliter expriment, imprimis omnes circumstantias facti, nihil addendo falsi, per quod dispensans moveri, & nihil reticen-

do veri, per quod absterreri à dispensando poterit, si sciret: dein causam rationabilem dispensandi: quæ consideratur duplex, *finalis*, quæ movet ex toto animum dispensantis, aliàs non dispensatur: ac *impulsiva*, quæ solum est motivum impellens & juvans animum concedentis gratiam, quam quidem concederet absque illa, non tamen tam facile ac promptè. Si causa finalis & movens non existat tempore dispensationis, hæc est invalida.

- 9 Notandum 3. Circa executionem obtentæ dispensationis: ubi executor quoad omnia attendere ac præ oculis habere debet tenorem litterarum Apostolicarum, ac prævia extrajudiciali informatione capta de veritate precum & causæ juxta eundem, & juxta præscriptas clausulas, facere executionem, nisi velit dispensationem nullitatis periculo exponere, & se peccatò obstringere: neque quidquam, etiam sponte oblatum, licitè accipit intuitu dispensationis. Si dispenset *Dat. v. r.* executio solet committi Episcopo, vel potius Vicario Generali, Diœcesis illius, in qua sunt Oratores, & si in diversa existant, ubi degit Oratrix. Si *Penitentiaria*, committitur dispensatio vel Parocho, vel Confessario, quem oratores, vel oratrix elegerit, qui tamen necessariò debet esse Theologiæ aut SS. Canonum Doctor (nisi petens dispensationem sibi, licet Doctor non sit, litteras aperiendi & exequendi licentiam impetraverit) item debet esse approbatus ab Ordinario Oratricis, vel saltem in illa diœcesi, in qua fit executio. Si Doctor non sit, sufficit, si ad hujusmodi litteras aperiendas sit privilegiatus, uti sunt PP. Societatis JESU, & qui cum illis communicant in privilegiis. De
nique

De Matrimonio contracto &c. 447

plique debet ab oratrice, vel latrice, specialiter esse electus: sic enim solet fieri exterior litterarum inscriptio: *Discreto viro N. Confessario, Theologia Magistro (vel Decretorum Doctore) ex approbatis ab Ordinario, per latricem pœnitentem eligendo.* Et hinc, postquam accepit litteras, in quibus continetur mandatum dispensandi, debet illas adhuc clausas consignare oratrici (vel oratori) dicendo, nunc esse in ipsius arbitrio, qualem Confessarium pro executione eligere velit, modò is habeat dictas qualitates. Dein, si ipse fuerit electus, debet eam monere de necessitate confitendi, tum in ipsa confessione pœnitentem priùs examinare, an preces veritate nitantur &c. dein absolvere, ac statim dispensationem subiungere, ac postmodum litteras S. Pœnitentiariæ dilacerare, vel alio modo, v. g. amotò sigillò, destruere, ut ad probandum pro foro externo nihil omnino valeant; quia pro solo foro interno concessa est dispensatio à Pœnitentiaria.

De Revalidatione Matrimonii nulliter contracti.

Nulliter contrahi potest Matrimonium ex duplici capite. I. Propter defectum consensûs, quem una pars vel non habuit, contrahendo fictè, vel non sufficientem, contrahendo ex metu gravi injustè incusso &c. 2. Propter aliquod impedimentum aliud, puta consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis &c. Jam quæstio est gravis, an, si Pars conscia talis defectûs, vel impedimenti (in quo opus est præviâ dispensatione) restaurare &c.

con-

convalidare velit Matrimonium, ponendo novum consensum, necesse sit, ut altera Pars de nullitate certior fieri, & novum quoque consensum ponere debeat. Dein an opus sit, ut novus consensus ponatur coram Parocho & testibus, si prius coram his, licet invalidè ob lateus impedimentum, fuerit contractum.

II Dico 5. Si Matrimonium fuit nulliter contractum ob aliud impedimentum, quàm sit præcisè defectus consensûs ex parte unius, necessarium est, ut alteri Patri manifestetur nullitas Matrimonii, ut ab utraque Parte ponatur novus consensus. Communissima cum S. Thoma & Scoto. Ratio est, quia ex neutra Parte validus fuit positus consensus, eò quòd personæ propter impedimentum, quod utramque afficit, fuerint omnino inhabiles sicut ad Matrimonium, ita & ad consensum in Matrimonium: ergo utramque oportet de novo consentire: sed consensus, quo convalidari debet Matrimonium, dari nequit, nisi utraque pars velit: ergo utraque Pars scire debet nullitatem; cum errantis & ignorantis non sit consensus. *l. 8. l. 9. C. de J. & F. J.* Nec ratificari valet, quod ex nulla sui parte existit. Confirmatur ex Stylo Concilii Romanæ; quando enim Pœnitentiaria dispensat ad remanendum in Matrimonio nulliter contracto, addere solet hæc verba, *muliere (viro) de nullitate prioris consensûs certiorata, sed ita cautè, ut latore delictum nunquam detegatur.* In hoc autem sæpe est magna difficultas: si impedimentum non habet ortum ex delicto, & bene inter conjuges putatitios convenit, arduum non est: at si ex

reve-

revelatione nullitatis timendum est periculum divortii, desertionis liberorum, scandali, aut diffamationis, quam contrahit manifestans nullitatem, quæ fortè fundatur in suo delicto, v.g. in affinitate ex copula illicita priùs habita cum consanguineo conjugis, cautè & circumspectè procedendum est, v.g. dicendo ad Partem nullitatis ignorantem: *mi vir (uxor) puto me tempore contractus non habuisse verum & sufficientem consensum* (quod omnino verum est) *vis ergo eum renovare, sicut ego eundem nunc renovo*: si Pars altera respondeat, *volo, placet &c.* res est salva, quia virtualiter certificata est de nullitate, licèt non de causa nullitatis, quod non requiritur. Vel manifestari nullitas potest conditionatè de præterito vel præsentis, sic: *si Matrimonium nostrum ex aliqua causa fuisset nullum, aut esset nullum, visne illud convalidare, & de novo consentire, sicut ego de novo consentio, ut consequamur gratias actuales, quas aded necessarias conjugibus Matrimonii Sacramentum confert*: si reponat, *volo &c.* rursus convalidatum est Matrimonium. Imò, si etiam ex tali manifestatione, & modo tendendi, timerentur gravissima incommoda, separationis, diffamationis, scandali &c. licebit sequi sententiam probabilem gravium DD. Sot. Henriq. Sanch. Dicast. Gobat, Syri Placent &c. qui docent sufficere, si omissa revelatione nullitatis post impetratam dispensationem obtineatur ab ignorante novus consensus per hoc, quòd maritali affectu petatur & reddatur debitum conjugale.

Dico 6. Si Matrimonium fuit nulliter contractum
 Pars II. Ff tra-

tractum ob defectum consensûs, quem una Pars non posuit sufficientem, probabilis necesse non est nullitatem aperire alteri Parti, sed sufficit, si illa sola ponat novum & verum consensum. Ita cum S. Th. Navar. Sanch. Conink, Laym. Pirhing, alii multi, contra Felin. Scot. Pont. Pe-lao, Krimer &c. quibus novissimè accessit P. Ple-cidus Böckn, valde abundans in suo sensu, *lib. VII. tit. III. §. 3.* Probatur 1. in hoc casu unus vest- ac liberè consensit, atque validè, cum nullum Matrimonii impedimentum fuerit inter con- sentes, & ambo fuerint per se habiles ad Mat- monium: ergo iste consensus durat, saltem vi- tualiter & moraliter, sicut in aliis contractibus, quamdiu non revocatur, & altera Pars habetur & tractatur instar conjugis. per *c. fin. de Procurat. c. 6.* ergo, si postmodum accedat consensus illius Partis, quæ priùs verè non consensit, vel non suff- cienter, habetur consensus mutuus; nec enim ne- cesse est, ut consensus in Matrimonium, sicut in aliis contractibus, ab utraque Parte ponatur phy- sicè simul, sed sufficit, si ex intervallo sequatur con- sensus alterius Partis, & interea non sit revocatus à comparte positus consensus. 2. In *c. 21. de Sponsal.* habetur, quòd puella, quam vitricus in- vitam & renitentem matrimonialiter copulavit, si- ro, longiori cohabitatione Matrimonium con- lidaverit tacitè in illud consentiendò, licet vir de- nullitate non sit monitus, nec novum consensus posuerit. Simile quid habetur *c. fin. de conjug. s. 1. de vor.* ubi Matrimonium, quod quis ignoranter cum ancilla contraxit, & sic nulliter propter defectum consensûs in errore conditionis servilis fundatum.

dicitur restaurari, si postmodum consensit cognita
 conditione servili: ergo, ubi Matrimonium fuit
 nullum ex defectu consensûs solùm unius, conva-
 lescit per consensum novum unius.

Objic. 1. Quando unus contrahentium fide vel 13
 per errorem substantialem, vel per metum con-
 sensit in Matrimonium, & sic ratione defectûs con-
 sensûs ex parte unius illud fuit nullum, etiam al-
 terius consensûs fuit nullus & invalidus: ergo ex
 utraque Parte debet poni novus consensûs.
aut. manifestè demonstrat P. Böckn, ut ipse
 ait, hoc modo: consentiens procedit ex erro-
 re, & frustratur objectò sui consensûs; nam
 consensûs conjugalis essentialiter respicit con-
 sensum alterius Partis, quo acceptat jus in cor-
 pus sibi traditum, & vicissim tradit: ergo, si
 altera Pars non verè & sufficienter consentit,
 consentiens procedit ex errore, & ejus consensûs
 destituitur objecto: ergo nullus & invalidus red-
 ditur: ergo debet de novo poni cognitâ nullitate
 Matrimonii. 2. Qui cum simulante contraxit, non
 amisit libertatem suam & potestatem alias eligen-
 di nuptias: ergo eam non censetur abdicare, & ra-
 tificare Matrimonium, quamdiu ignorat, illam sibi
 competere; nihil enim volitum, nisi cognitum, &
 ignorans nec approbat nec ratificat. *arg. l. 35. ff.*
de Pact. & l. 10. C. de donat. Accedit 3. Contra-
 hens Matrimonium non aliter consentit, nisi sub
 conditione, si & Pars altera consentit, vel consen-
 sit: ergo deficiente hac conditione deficit & con-
 sensus illius. 4. Illa duo *cc.* quæ allegavimus in
 probatione nostra secunda, non sunt ad rem; nam
 ibi hypothesis est de marito, qui jam aliunde

scivit, consensum metu extortum non sufficere, & de uxore ancilla, quæ pariter scivit suam conditionem, consequenter nullitatem Matrimonii: quo in casu utique sufficit, solam Partem metu adactam, vel errore inductam, iterare consensum, si advertat, Partem alteram cessante metu & errore sibi ultro convivere, & sic tacite consentire.

R. ad 1. N. ant. Ad demonstrationem manifestam *dist. ant.* procedit ex errore, & frustratur objectio sui consensûs, hinc & nunc. *C. ant.* pro tempore, quo altera Pars ex intervallo verum & sufficientem ponit consensum, quo acceptat traditionem, & vicissim tradit jus in suum corpus, altera autem Pars interea suum consensum non revocavit. *N. ant.* & retorq. in aliis contractibus bilateralibus, qui perfici possunt, licet consensus alterius Partis ex longiori intervallo sequatur, non obstante, quod per errorem creditum sit eum statim initio intervenisse. Idem est de acceptatione donationis. Consensus igitur conjugalis essentialiter quidem respicit consensum alterius Partis, vel mox, vel ex intervallo ponendum, non verò ponendum statim. *Ad 2.* Non quidem amittit libertatem eligendi alias nuptias, quamdiu priores per consensum alterius Partis non fuerunt convalidatæ, bene tamen postquam per consensum ex intervallo secutum fuerunt ratificatæ. *Ad 3. N. ant.* hæc enim conditio de præsentis vel præteriti nec ex natura rei, ut patet in aliis contractibus, nec ex dispositione Juris ulla inest contractui Matrimoniali, nec ex voluntate contrahentis, qui ponitur hæc conditionem non addidisse, & ejus existentia hæc

um consensum non alligasse: sufficit ergo ad valorem consensûs ab una Parte positi, si alterius consensus ex pòst sequatur, quem utique aliquando ponendum respicit velut conditionem, sine qua non perficitur, contractus Matrimonialis, imò exigit tanquam essentialè constitutivum. Qui ex parte sua verum ponit consensum, absolute ponit & valide, cum sit persona habilis, & non alligat vel restringit ad actualem consensum simul ac statim positum ab altera Parte, licet non consentiret, si sciret, alteram nunc non consentire; nec enim attenditur, quid aliquis esset facturus sub hypothèsi scientiæ & secluso errore, sed quid actu faciat, & velit: sicut putans se ducere virginem, cum tamen non sit, valide consentit, licet eam non duceret, si sciret, non esse virginem. Et in hoc, & quoad consensum absolutum, est paritas, non in eo, quod virginitas sit qualitas accidentalis, consensus autem sit requisitum substantiale. Imò nec de essentia Matrimonii est simultas consensûs utriusque. Ad 4. negatur imprimis, quòd maritus sciverit, metum à tertio esse incussum puellæ: dein, etsi hoc scivisset, & ancilla sciverit suam conditionem servilem, unde probatur, quòd sciverint, Matrimonium propterea esse nullum? Denique sive sciverint nullitatem Matrimonii sive non, Jura in *citt. cc.* plus non requirunt, quàm ut metum passa, & errore inductus, renovent consensum, nihil dicendo de altera Parte, cujus consensum supponunt perdurare.

Dico 3. Si Matrimonium fuit nulliter contractum in facie Ecclesiæ, seu coram Parocho & testibus, & conjuges illud de novo contrahere, ac

restaurare velint, non opus est, ut id faciant coram Parocho & testibus, nisi impedimentum sit notorium, vel ita saltem publicum, ut plenè pro foro externo probari posset, & periculum sit, ne plenè probetur. Communis cum Sanch. & Laym. contra Pont. & Barb. quia dispositio Trid. præsentiam Parochi &c. requirens non comprehendit hunc casum, utpote fundata in periculo recedendi à Matrimonio validè contracto, & ad alias nuptias convolandi: quod periculum in tali casu per se & universaliter cessat; cum satis Ecclesie ex libro Parochi constet Matrimonium esse contractum, & conjuges nequeant recedere ab invicem nisi manifestè probata nullitate, quam neminem probare non intendunt, sed in conjugio perseverare. Dein præsentia Parochi & testium simul adhibita moraliter perseverat, & inducit presumptionem, ac fidem facit in foro externo Matrimonio ritè contracto. Confirmatur ex eo quòd, quando S. Pœnitentiaria mandat dispensationem in Matrimonio occulto, expressè moneat, ut *secretè* ad vitanda scandala fiat restauratio: Decretalia verò, quæ dispensat in impedimento publico præcipit, ut fiat *in facie Ecclesie*. Dices; Parochus & testes, qui fuerunt adhibiti, non possunt testari de Matrimonio *validè* contracto, nisi iuramentum adhibeantur. R. Sufficit, quod testari possunt de apparenter validè contracto. Ad testem non pertinet deponere de veritate in se, quatenus dependet ab occultis, sed de re, prout per signa externa apparet.